

GOSPODARSKI VESTNIK

Št. 10.

V Gorici, dne 1. oktobra 1928.

Leto VI.

Izhaja enkrat na mesec. Stane letno
10 lir. — Posamezna številka 1 lro.

Uredništvo in upravništvo v Gorici,
Via S. Giovanni št. 6, I. nadstropje.

— Ponatis je dovoljen le s popolno navedbo vira. —

VINOGRADNIŠTVO.

Trgatev.

Radi tega, ker je letos grozdje radi trajne suše v dozoritvi zakasnelo, bodo trgali letos vsi naši vnoogradniki v oktobru. To bi morali seveda storiti vsako leto, ali je žal težko pripraviti vse naše vnoogradnike do tega, da bi trgali bolj pozno. Seveda tudi letos se ne bo začela trgatev v celi deželi istočasno, ker oni vnoogradniki, ki so trgali prejšnja leta v sredini septembra, bodo trgali prve dni v oktobru. Drugi vnoogradniki, ki so trgali pozneje, najbrž tudi letos ne bodo trgali pred 15. oktobrom. Vsekakor je pravilno, da se v slučaju ugodnega vremena s trgatvijo več kakor je mogoče počaka. Koliko pridobi s tem grozdje na kakovosti, je naš list vsako leto pisal. Prosimo zato vnoogradnike, da vzamejo lanske in predlanske jesenske številke tega lista v roke, ter tam prečitajo tozadnevne članke, ker leto za letom istih naukov ne moremo ponavljati.

Priprave za trgatev.

V vnoogradih ni posebnega dela, razen pažnje na grozdje pred tatvino, bodisi po nepoštenih ljudeh, bodisi po živalskih škodljivcih. Izmed živalskih škodljivcev delajo škodo ose, kosi, škorcei in tudi lisice. Proti osam in sršenom je najboljša pomoč pokončavanje gnezd s befrolejem, škorce in kose pa odganjamo s strašili, kakor so »klepelci« na veter in obešanje bleščečih se predmetov. Veliko več dela je pa v kipelni in vinski kleti. Tu je treba obe kleti pobeliti z

apnenim beležem, pomesti in počistiti vse kote ter osnažiti podložje za sode. Tako je potrebno tudi čimprej pregledati vse orodje in posodo, ki se bo rabila pri trgatvi. Če ima stiskalnica železno korito, je treba vsaj 14 dni pred trgatvijo korito pobarvati z belim lakom. Vso drugo posodo in orodje je temeljito oprati z vročo vodo, v kateri smo raztopili malo sode. Pomanjkljivosti na orodju in posodi je pravočasno odpraviti ter poklicati zato sodarja, če si ne moremo sami pomagati. Če je posoda nova, ali ima slab duh, jo je pripraviti na sledeč način:

Priprava nove posode.

Sod ali bedenj napolnimo s čisto studenčnico, kateri smo pridali odmerjeno količino sode. Te je potrebno na vsakih 5 hl pol kg. S to raztopino ostane sod napolnjen kakih 14 dni. Nato se sod opari z 2 in $\frac{1}{2}$ odstotno vrelo raztopino sode v vodi. Ko se je krop v sodu ohladil, se voda izlije in sod se ponovno opari s čisto vodo brez sode. Nato sledi izluženje z mrzlo vodo in sodo kakor gori, ali sod ostane samo teden dni napolnjen. Končno se sod še enkrat s kromom opari in opere z mrzlo vodo. Kakor vidite, je priprava nove posode združena s trudom in delom, ali to vas ne sme strašiti, ker, če denete vino v nedovolj pripravljeno novo posodo, ali pa tudi samo v tak sod, kateremu je bila izmenjana tudi samo ena doga, zadobi silno slab okus po lesu in čreslovini. Poleg tega zadobi tudi preveč temno barvo.

Kako popravimo posodo, ki ima duh po plesni?

Vsak sod, ki je čez leto ostal prazen v kleti, pa ni bil zažveplan ali drugače dobro ohranjen, navadno splesni. Tak sod kar naravnost s kropom opariti ni dobro, ker para zafisne v špranje in lesne luknjice trose od plesni, ki potem zopet rastejo in kvarijo vino. Močno plesnive-mu sodu je odvzeti dno in naj se ostrga najprej s prav trdo krtačo in se izpere z navadno mrzlo vodo. Potem šele se sod opere s kropom in sodo. Nekateri pri-poročajo plesnive sode tudi ožgati z vin-skim špiritom. V ta namen se sod naj-poprej s suho krtačo ostrga, ali tudi iz-struži, nato se zapre in se vanj vlije ne-kaj vinskega špirita (ne gorilnega, ki smrdi). Za sod od 5 hl se vzame $\frac{1}{4}$ litra in ne več, ker drugače je nevarnost, da se sod pri zažiganju razleti. Ko se je vlit špirit, se sod povalja, nato se pri vehi z žveplenko prižge. Veha pa mora ostati odprta in je nikakor ne smemo zatakniti, ker drugače bi se sod razletel in bi lahko še koga poškodoval. Kdor noče tega delati, naj sod odpre, ostrže, opere in posušenega namaže z »Riparinom«. Ta se dobi pri tvrdki »Vinoagraria«, kjer se tudi izve, kako se to sredstvo rabi. V sod, ki je bil popravljen z »Riparinom«, se pa sirovi mošt ne sme staviti.

Poprava cikastih sodov.

Cikasti ali po kisu dišeči sodi so še bolj nevarni od plesnivih, ker vino, na-polnjeno v take sode, prav gotovo cikne. Te sode je izprati z vročo vodo, kateri se je med kuhanjem dodalo $\frac{1}{2}$ kg sode na 10 hl. Potem se sod toliko časa izpira z vodo, dokler ne izteka popolnoma či-sta. Mesto sode se vzame lahko tudi razjedljiva soda (soda caustica).

Isto tako je potrebno dobro izplak-niti pred uporabo vse one sode, ki so si-cer zdravi, ali so bili večkrat zažveplani.

Ko je klet in vsa priprava priprav-ljena in je napočil za trgategv ugoden čas, se prične s trgatvijo.

Trgategv.

Letos bo treba pri trgatvi posebno paziti na to dejstvo, da nekatere pozno zoreče sorte grozdja splošno ne bodo dozorele. To nezrelo grozdje se ne sme na noben način trgati ob enem in v isto posodo kakor drugo zrelo grozdje. Kdor tega ne bo upošteval, bo imel slabo vino, ker z nekaj brentači tega grozdja bo po-kvaril in poslabšal kar cel sod vina. V interesu vseh vinogradnikov je torej, da vsaj letos to grozdje posebej potržejo. To bo tudi lahko storiti, ker z odbiranjem gnilega grozdja ne bomo imeli letos dosti opravila, ker je grozdje večinoma zdravo. Trgategv je vršiti, če le mogoče, samo ob lepem in suhem vremenu. Zju-traj naj se ne gre na trgategv, dokler se ni rosa posušila. Isto tako ne takoj po dežju, ker z mokrim grozdem se lahko nabere v mošt precej vode. To pa ni naš namen, ker bolje je imeti nekoliko manj vina, a to dobro, kakor dosti, pa to slabo. Natrgano grozdje je voziti v či-stih brentah, ne od modre galice umaza-nih, kakor se to večkrat dogaja, v klet. Tam se grozdje čimprej zmasti s po-močjo grozdnega mlina. Maščenje z no-gami je radi snage, ki je v današnjem času prvi pogoj, na vsak način opustiti. Če kdo nima mlina, naj si ga pa izposodi. Bodimo vendar kulturni ljudje in opusti-mo nehigijenično maščenje z nogami, saj je vendar poteklo že nekaj tisoč let od tega, kar je očak Noe grozdje z nogami masfil!

Ali naj letos tudi rabimo amonijev fosfat oziroma kalijum metabisulfit?

Letos, ko je grozdje vsaj dosedaj zdravó, ni toliko potrebno dodavati te snovi v mošt. Vendar je to priporočljivo in gotov sem, da jih bodo oni vinograd-niki, ki so druga leta pravilno rabili te snovi, rabili tudi to leto. Vsi ti vinograd-niki so spoznali, koliko vplivajo te snovi, če se pravilno rabijo, na kakovost in stanovitnost vina, zato bodo rabili eno izmed omenjenih snovi tudi letos. Če bo

grozdje ostalo zdravo, naj rabijo samo 25 g amonijevega fosfata na hl mesto 35, kakor druga leta. Kalijum metabisulfit pa zadostuje letos 10—15 gramov na vsak hl mošta. Glavno načelo pri uporabi teh snovi je to, da se te snovi pridajo moštu, čim se isti zmasti, in da se v teku 24 ur nato mošt vsaj enkrat dobro prezrači. To se najlaže stori s pretakanjem in sicer na ta način, da se pri pretakanju mošt kolikor mogoče speni in razbije. To je neobhodno potrebno, ker drugače zadobi vino pozneje duh po gnilih jajcih, katerega se pa lahko odpravi s pretakanjem vina v zažveplan sod. Te snovi so tudi zelo priporočljive za črno vino, ker vino, ki je bilo napravljeno z uporabo teh snovi, zadobi lepo in močno barvo.

Važnost in pomen pokipevanja mošta z umetnimi glivicami.

Kipenje mošta in izpremembo sladkorja v alkohol izvršujejo, kakor je splošno znano, kipelne glivice. Te glivice se nahajajo na grozdju in pridejo na ta način v mošt. Ob ugodnih prilikah se glivice v moštu jako in hitro razmnožijo ter pričnejo svoje delo kipenja. Vse glivice pa niso enako dobre, ker jih je več pasem. Nekatere pasme glivic so šibke in zamorejo pretvoriti sladkor le do gotove količine v alkohol in ne vsega, ki se nahaja v grozdju. Druge pasme pa so take, da spremenijo sladkor mesto v alkohol v druge vinu neprijetne in celo škodljive snovi. Da se to prepreči, se rabijo umetne glivice. Ker tu ni prostora, da bi natančno opisal, kako se z glivicami ravna, opozarjam zanimajoče se vinogradnike, da dobijo pri tvrdki »Vino-*agraria*«, ki prodaja umetne glivice iz klosterneuburške šole, vsa tozadevna pojasnila. Nakup glivic se pa mora izvršiti par dni pred trgatvijo in ne tik pred trgatvijo, ali celo ob trgatvi sami, ker glivice se morajo že nekaj dni pred trgatvijo na domu pomnožiti in sicer na sličen način, kakor delajo gospodinje, ko iz drož pripravljajo kvas. Nekateri na-

prednejši naši vinogradniki rabijo že nekaj let sem za pokipevanje mošta umetne glivice, in vsi so zadovoljni z uspehom, ki so ga dosegli.

Katere so glavne napake, ki jih naši vinogradniki pri trgatvi navadno delajo?

Te napake so: 1. prezgodnja trgatve; 2. ne odbirajo bolnega in nezrelega grozdja; 3. puščajo predoigo beli mošt na tropinah (to napako delajo Vipavci in Kraševci); 4. polnijo preveč sode, da mošt bruha pene skozi veho na fla (to napako smo vsako leto šibali, a kljub temu ne upošteva tega velika večina briskih vinogradnikov); 5. ne uporabljajo kipelnih veh; 6. ne skrbijo dovolj, da bi tropine pri kipenju črnega mošta vedno bile pod moštom.

Katere so one okolnosti, ki pospešujejo kipenje mošta?

V prvi vrsti pospešuje kipenje ugodna toplota mošta. Najprimernejša začetna toplota je 14—16 stop. C. Ta toplota se potem sama zviša, in če je sod primerno velik, doseže tudi 22—24 stop. C., katere toplota glivicam najbolj ugaja. Pri tej toploti se kipenje najbujnejše vrši. Če je pa začetna toplota nižja od 12 stop. C., pa moramo toploto mošta umetno zvišati. To lahko storimo z zakurjenjem kleti ali pa tudi s segrevanjem mošta pri ognju. V to svrhu vzamemo večji čisti bakreni kotel in mošt segrejemo v njem na 60 stop. C. Ta segreti mošt pomešamo potem med mrzlejši mošt v sodu. Bolj segreti mošt kot do omenjene stopinje se ne sme, ker drugače dobi mošt duh po kuhi. Zelo povoljno vpliva na kipenje mošta tudi zrak. Zato je priporočljivo mošt, ki noče kipeči, pretočiti v drug sod, ali pa tudi pretočiti ga tako, da se pri čepu toči, a pri vehi nazaj zliwa v isti sod. Zelo dobro pospeši pokipevanje mošta dodatek žveplenega amonijum fosfata in umetnih glivic. Dobro je tudi proli koncu, ko kipenje ponehuje, pomešati mošt s kako palico in dvigniti s tem drožje, ki se je poglelo.

O sredstvih in okolnostih, ki ovirajo kypenje.

Ta sredstva oziroma okolnosti so: previsoka ali prenizka toplota mošta, preveč sladkobe v moštu, pomanjkanje kisline, očetna kislina, ki se v moštu stvori, ako se je mošt skisal, ter žveplena sokislina, ki pride z zadimljenjem sodov v mošt. Glede žveplene sokislina pa moram omeniti, da žveplena sokislina v količinah do gotove mere kypenje samo do nekega časa zadržuje, ali ko potem prične tak mošt kypeti, pokipi zelo burno in popolno. Zato sem tudi priporočal uporabo žvepelnega amonijevega fosfata in kalijum-metabisulfita. Kypenje tudi ovira v veliki meri alkohol, katerega, kakor je znano, glivice same tvorijo iz sladkorja. Nekatere močnejše glivice prenesejo 12 stop. alkohola, druge pa ne. Zato pa ostanejo taka vina, ki so bila napravljena iz zelo sladkega mošta, navadno še celo leto in za vedno sladka. Najmočnejše in tudi najizbranej-

še glivice, pa ne morejo živeti v vinu, ki ima nad 14—15 stop. alkohola. Zato pa ni smatrati nobeno vino za prirodno, ki vsebuje več ko 15 stop. alkohola. Tu in tam naletimo na južna vina, ki imajo več kakor 15 stop. alkohola. Ta vina so pa bila umetno pojačana z dodatkom vinskega cveta (špirta).

Kaj naj napravimo z grozdem, ki ni dozorelo?

Iz tega grozda si lahko napravite prav dobro domačo pijačo in sicer na ta način: Zmastite grozdje in dodajte moštu toliko vode, kolikor ste iztisnili mošta. Na vsak hl vode, denite 8 kg sladkorja in vse skupaj pustite 2 dni na tropinah. Nato ocedite mošt v poseben sod, katerega morate vidno označiti z napisom, da se v njem nahaja petijot (Vinello). Ta petijot, ki po zakonu ne sme imeti več kakor 5 stop. alkohola, ne smete prodati, ampak ga morate rabiti samo za domačo pijačo.

POLJEDELSTVO.

Kmetovalci sejte več pšenice!

Na poziv vlade in po prizadevanju vsega časopisja ter radi propagande kmetijskih poštovalnih šol, se pri nas leto za letom seje več pšenice. Letos se bo pri nas pšenice še veliko več sejalo ko druga leta in v glavnem zato, ker je kmet spoznal, da dá pšenica bolj zagotovljen pridelek kakor koruza, katero je uničila poletna suša. Kdor je lansko leto sejal pšenico, ima še kaj žita v skednju, kdor je pa sejal samo koruzo, ta ima skedenj prazen. Poleg tega dozorijo zgodnje pšenice kakor je zlasti »Ardito« tako zgodaj, da je mogoče na preorano strnišče posejati činkvantin, ki do jeseni dozori. Vse to je dovedlo naše kmetovalce, da so začeli pšenici posvečati večjo in večjo pažnjo.

Pšenici najbolj prija težka ilovnata zemlja. Takih zemljišč je pri nas dosti in zato so naši kraji v tem pogledu jako prikladni za setev pšenice. Glede podnebja pa je omeniti toliko, da naše podnebje ni baš najboljše za pšenico, ker primanjkuje v pozimskem času snega in pšenica trpi radi pozebe. Veliko škode prizadenejo pšenici tik pred dozoritvijo vetrovi, ker pšenica rada poleže in se otrese. Zlasti je ta škoda velika tedaj, če se pšenica ne požanje ob pravem času, ampak prekasno. Kljub vsem tem nepravilnostim, pa ne smemo postati malodušni, ampak moramo paziti, da s primernimi ukrepi pridemo v okom tem nepravilnostim.

Za setev pšenice je najprimernejši čas mesec oktober. Zemlja se bolj na plitvo preorje in pobrana. Globoko oranje, kakršno je potrebno za koruzo in

okopavine, ni potrebno, ker za časa vegetacijske dobe pšenice se ni bati, da bi primanjkovalo v zemlji vlage. Tudi korenike od pšenice ne gredo tako globoko v zemljo kakor od koruze. Pobranano zemljišče se oseje ali z roko napočez, ali pa bolje z uporabo sejalnega stroja v vrste. Uporaba sejalnega stroja ima te prednosti: prihrani se mnogo na semenu in v vrste vsejana pšenica se lahko pleje in okopuje ter osipa s strojem. Te prednosti so tako velike in važne, da bo vlada v najkrajšem času storila vse mogoče, da bo omogočila vsem kmetovalcem uporabo sejalnega stroja. Za osetev 1000 m² površine se rabi, če se seje z roko 14–18 kg semena, če se seje s strojem, pa samo 10–13 kg semena. Seveda se ne rabi pri vseh pšenicali enaka količina semena, tako pri »Ardito« veliko manj kakor pri »Gentil rosso«, ker poslednja ima mnogo debelejša zrna kakor prva. Tudi je količina semena odvisna od časa, kdaj se seje. V tem pogledu si moramo zapomniti, da čim prej pšenico sejemo, tem manj semena rabimo, ker se zgodaj osezana pšenica bolje obraste in razraste kakor kasno vsejana.

Izmed vseh vrst, ki so jih v zadnjih časih iz starih krajev kraljevine razširili pri nas, so se najbolj obnesle te-le pšenice: Ardito, Gentil rosso, Piave in Illettabile. (Seme teh pšenic dobite pri Goriskem kmetijskem društvu in pri tvrdki »Vinoagraria« v Gorici.) Najbolj zgodnja je Ardito in tudi najbolj kleno zrnje, ki da zelo dobro moko, ima ta pšenica.

Izmed umetnih gnojil najbolj prija pšenici superfosfat in čilski soliter. Prvt se potrosi zdaj v jeseni, drugi pa na spomlad. Prvega se rabi v količini od 40 kg na 1000 m² površine, drugega pa samo 10–15 kg.

Zdaj v jeseni ne potrebuje osezana pšenica nobene posebne nege in oskrbovanja, pač pa na spomlad. Takrat bo pa naš list pisal o teh delih. Uredništvo vedno skrbi zato, da list prinaša take članke, ki so za tisti čas, ko številka izide, važna in aktualna. : Uredništvo.

O razpokanju kapusa.

Da počí kapusna glava, temu ni krivo seme, marveč je vse to v zvezi s prav naravnim pojavom. Razpokanje kapusa se opaža posebno tedaj, če je sledilo dolgotrajni suši nenadoma dolgotrajni dež oziroma vlažno vreme. Razpokajo pa le take glave, ki so že dozorele in so sposobne za spravlanje, druge le redko kdaj.

Kdaj je kapus prav za prav dozorel, se spozna po tem, da postanejo prvi listi ob robu rumeni ali vijoličasti in da se dado lahko odtrgati. Nadalje tudi po tem, da se dvigne glava iz zunanjih listov. Tedaj treba glavo odrezati in jo hraniti do uporabe v kaki lopi, kamor ne pride dež. Če ostane delj časa na mestu, se pričinja zanjo druga doba razvoja, karor hitro je nastopilo po vročem in suhem vremenu vlažno, gorko vreme. Rastlina si napravi v vlažni zemlji nove korenine in sprejema zopet hrano, radi česar se pred časom razvije v glavi semensko steblo, kar bi se sicer dogodilo komaj v drugem letu. Čim bolj se pa razvija semensko steblo, tem prej počí glava.

Vsi zgodnji kapusi popokajo, ako se puste v zemlji po že dovršenem razvoju. Zato jih je treba pravočasno porezati, kakor hitro so se pojavili prej omenjeni znaki dozoritve. Ker se pa počene glave ne dado dolgo hraniti, naj se kapus, ki je namenjen za shrambo, ne sadi pred sredo maja. Kapus, ki se sadi konec maja ali v začetku junija, se da najbolj ohraniti.

»E. F.«

—:—

S čim gnojimo ajdi in repi?

Ajda potrebuje precej fosforove kisline in kalija. Dasiravno je ajda glede gnojenja zelo skromna, vzlic temu priporočamo, naj se jej gnoji, kajti gnojenje se dobro izplača. Sveži hlevski gnoj ajdi ne ugaja, ker po njem raste preveč bujno in rada poleže, radi tega je bo-

ije, če se uporabijo za gnojenje umetna gnojila. Na ha ali $1\frac{3}{4}$ orala naj se vzame 80–100 kg 40% kalijeve soli in 200 do 300 kg superfosfata. Dušičnata umetna gnojila naj se uporabijo za ajdo le, ako primanjkuje zemlji dušica. Kot dušičnata gnojilo uporabi naj se čilski soliter in sicer naj se vzame na vsak ha 50–80 kg.

Kdor hoče pridelati mnogo lepega zrnja, naj seme vsako tretje ali četrto leto menjava, kajti če se uporablja za sejane vedno lastni pridelek, se dobi veliko puhlega zrnja. Za 1 ha se potrebuje 100–150 l semena. Seme črne ajde, ali

kakor jo zovejo čebelarji »medenice«, se dobi pri »Gor. kmet. društvu«.

Za repo je treba zemljo dobro in globoko prerahljati ter dobro pognojiti. Če se seje repa na strnišče, naj se, ko se je žito spravilo z njive, napelje na njivo gnoj in ga takoj podorje. Ako se hočejo uporabiti namesto hlevskega gnoja umetna gnojila, vzame naj se za vsak ha po 150 kg čilskega solitra, 200 žvepleno-kislega kalija in 200 kg superfosfata.

Za 1 ha se potrebuje $1\frac{1}{2}$ –2 kg semena. Da se seme bolj enakomerno poseje, naj se mu primeša $\frac{2}{3}$ drobnega peska.

SADJEREJA.

Kmetovalci, mesec oktober je najprimernejši čas za nastavljanje lepilnih pasov na debela sadnega drevja!

Letošnje spomladi so gosenice zna-nega pedica napravile, zlasti na črešnjah v Brdih, ogromno škodo, ker marsikatera drevesa so te požrešne gosenice docela ogolile. Seveda niso taka drevesa rodila nobenega sadu, in mnogi kmetovalci so bili s tem oškodovani za več sto-takov. Naš list je sicer tudi lansko leto ob pravem času priporočal kmetovalcem, naj opremijo vsa debela sadnih dreves zlasti črešenj z lepilnimi pasovi. Temu našemu nasvetu je pa le malo število kmetovalcev sledilo, ker večina kmetovalcev je bilo mnenja, da tega škodljivca, ki je pred vojno delal škodo na črešnjah, ni več pri nas. Zato se tudi za naše pisanje niso zmenili. Posledica temu je bila seveda ogromna škoda, ki je go-tovo presejala sto tisoč lir. Škodo, ki jo prizadene pedic sadnemu drevju, se ne nanaša samo na pridelek enega leta, ampak s predčasno ogolitvijo sadnega drevja se sadno drevje oslabi in tudi v prihodnjem letu ne rodi tako drevje

obilno, kakor bi moralo. Najboljši in najzanesljivejši pripomoček proti pedicu so lepilni pasovi. S temi lepilnimi pasovi se drevje opremi na sledeči način:

1) Najprimernejši čas za nastavljanje teh pasov je mesec oktober, ali splošno tedaj, ko nastanejo prvi pozno-jesenski mrzli dnevi. Marsikateremu kmetovalcu, ki ne pozna še življenskega teka pedica, se bo ta čas zdel nepri-meren. To pa ni res. Metuljčki tega škodljivca letajo in oziroma plazijo v pozni jeseni okoli dreves. Takrat se pa-rijo in oplojena samica, ki nima razvitih perutnic, zleze takrat po deblu, ali pa po kakem drugem kolu, ki se drži drevesa. Zato odstranite vse kole ali druge predmete, ki vodijo iz zemlje v krono dreves, ali pa opremite tudi te s pasom! Na drevesu znese na popje oziroma za lubad svoja mnogoštevila jajčka, (nad 300!), iz katerih se spomladi, čim ozeleni drevo, izvalijo požrešne gosenice. Zdaj si pa lahko tudi tolmačimo, na kakšen način koristijo ti lepivi pasovi. Razumljivo je, da oplojena samica ne more čez pas na drevo, ker preostajajo ji samo dve možnosti in sicer ali poizkusiti prelesti pas in se nalepiti nanj,

ali pa vrniti se na tla in odložiti jajčeka v zemljo. V obeh slučajih je škoda odvrnjena.

2) Najprimernejše mesto na deblih za nastavljenje pasov je mesto na gladkem lubadu v neposredni bližini, kjer se deblo razcepi v veje. Če je pa slučajno na tem mestu lubad močno raskav, izberemo pa kako drugo mesto na deblu. Če pa ni na celem deblu gladkega mesta, ostržemo pa s pomočjo jeklene ščetke ali strgulje za snaženje lubada lubad in ga zgladimo. V kolikor morebiti ne moremo s pomočjo teh priprav tega doseči, si pomagamo z zalizanjem razpok z ilovico. Nikakor pa ne sme lubad na mestu, kjer hočemo opremiti deblo s pasom, biti raskav in razpokan. V tem slučaju namreč, če lep mažemo na papir, si najdejo škodljivci prehod na drevo v razpokah pod pasom. Če pa mažemo lepivo kar neposredno na lubad, pa porabimo mnogo več lepiva, ki pa ni posebno poceni.

3) Najboljše lepivo, ki ostane ob vsakem vremenu več mesecev lepljivo in ki ga dež ne razmoči tako, da bi teklo raz pas po deblu navzdol, je ameriško lepivo »Tree Tanglefoot«. To lepivo je sicer navidez dražje kakor vsako drugo lepivo, v resnici pa to ni res. To lepivo, ki ostaja dolgo časa lepljivo, ni potrebno radi osušenja nadomesliti in zato se ga veliko manje rabi kakor drugih cenenih lepil, ki se hitro osušijo. Tudi ga ni potrebno tako na debelo namazati na pas kakor druga lepiva. Dobro in preizkušeno lepivo je nemški »Sotor-Leim«. Približno 100 škatelj po $\frac{1}{2}$ kg tega lepiva ima v zalogi tvrdka »Vinoagraria« in ga prodaja, dokler bo zaloga trajala, po jako ugodni ceni. Lepivo »Tree Tanglefoot« pa stane v drobni prodaji 30 lir kg.

4) Kakor že rečeno, se maže lepivo ali neposredno na deblo, ali pa na pas iz voščenega papirja. Ta pas se na gladkem mestu trdno priveže ob spodnjem in zgornjem robu k deblu in naj se potem namaže kakih 8 cm široko in 2 mm debelo plast lepiva. Za privezovanje se rabi mehkokuhana žica ali pa vrstica. S tem je delo gotovo.

5) Če je le mogoče večkrat na teden, je obiti vsa drevesa in pregledati, če so pasovi v redu. Marsikdaj se na pasove nalovi toliko mrčesa, da tvori ta mrčes prehod ostalemu mrčesu na drevo. Lahko je tudi mogoče, da je veter nanesele cestni prah ali zemljo na lepilni pas in s tem zmanjšal lepljivost pasu. V teh slučajih je treba lep ostrgati in pas obnoviti.

6) Lepivo »Tree Tanglefoot« in »Sotor-Leim« sta pripravljena kar za uporabo in zato se ne sme jima primešati nobena druga snov. Ta lepiva se ne smejo niti segreti pred uporabo. Vsako dobro lepivo mora biti namreč tudi ob mrzlem vremenu tako tekoče kakor ob gorkem vremenu. Lepiva, ki nimajo te lastnosti, so za nič, ker ob toplim solničnem vremenu postanejo tako tekoča, da se razlijejo po deblih navzdol, ob mrzlem vremenu pa se tako strdijo, da zamore mrčes čez pas.

Končno omenjam, da pedic napada tudi drugo sadno drevje, zlasti pa jablane. Zato priporočam tudi za te drevesa lepilne pasove. Črešnje pa ne bi smelo biti niti ene v celi deželi, ki bi ne imela čez zimo lepilnega pasu na deblu.

Just Ušaj.

—:—

Jesensko gnojenje sadnemu drevju.

Hlevski gnoj uporabimo v sadovnjaku na ta način, da ga potrosimo pod mlada drevesca. Pri novo nasajenih drevesih je zelo priporočljivo, da se pokrijejo tla ob deblu z gnojem. S tem obvarujemo drevesa vremenskih nepravilnosti in izsušenja tal, pospešimo razkroj zemlje in zvišamo dotok hranilnih snovi. Uspehi ne izostanejo. Pod enakimi pogoji raste drevo, ki se mu je potresel gnoj okoli debla, hitreje od onega, ki se mu ni potresel gnoj. Kdor lahko izbira, naj da prednost gnoju goveje živine pred gnojem iz svinjaka.

Obema tema vrstama gnoja treba dati pri sadovnjakih prednost pred konj-

skim, ovčjim, kozjim in perutninskim gnojem, posebno na nepretežkih fleh. Tudi straniščni gnoj, ki se mu je pomešata šotna stelja, je izborno gnojilo. Hlevski in straniščni gnoj, ki ga imamo na razpolago za gnojenje starejših dreves, se spravi v pozni jeseni pod drevesa, kjer se dobro podkoplje. Stot gnoja zadostuje za površino desetih štirjaških metrov.

Pri tem je treba pomisliti, da izkoriščajo starejša drevesa hlevski gnoj tem manj dobro, čim starejša so. Poleg tega bi, ako bi izključno samo s hlevskim gnojem gnojili, dovažali sadnim drevjem za njihovo potrebo preveč dušika in premalo fosforne kisline, kalija in apna. Poleg hlevskega gnoja naj se torej uporabljajo gnojila, ki vsebujejo fosforno kislino, kalij in apno. Sicer bi lahko drevesa zbolela in bi se njihov pridelek skrčil.

Še nekaj: opaža se večkrat navada, da se pri novih nasadih polaga hlevski gnoj na dno jam, kar se nikakor ne priporoča. Ker nima zrak dostopa do gnojja, se tvorijo v njem gnilobne snovi in kisline, radi katerih obole korenine. Dober zrel kompost, zmešan po eni tretjini z zemljo, zelo dobro služi, posebno za nasade na zemlji, ki nima mnogo hranilnih snovi.

Od umetnih gnojil se priporoča za sadna drevesa med drugimi Thomasova žindra in superfosfat. Oba vsebujeta poleg 15 oziroma 18 odstotne fosforne kisline precej apna. Na vsak štirjaški meter površine, ki naj se pognoji v sadovnjaku pod drevesi, se računa 30 do 50 gr Thomasove žindre. Večja količina velja za drevesa, ki donašajo posebno dosli pridelka in za ona, ki so v deblu krepko in močno razvita, ki pa donašajo vkljub temu le malo sadu. Fosforna kislina vpliva namreč v prvi vrsti na cvet in na sadni zarodek.

Kot kalijevo gnojilo naj se uporablja 40 odstotna kalijeva sol. Kajnit in druge take kalijeve soli (kakor 20 odstotna ka-

lijeva sol) se tudi lahko uporabljajo, a le na zelo lahkih zemljah in še to le v jeseni in nikdar ne pozimi in spomladi. Od 40 odstotne kalijeve soli se računa na vsak štirjaški meter površine 15 do 40 gr. Največ kalija potrebuje jablan. Kalij napravlja v prvi vrsti zdrav les, radi česar se da sklepati v mnogih slučajih raka ali ožiga na sadnem drevju, da so se premalo hranila s kalijem. Tako se razlaga, da ostaja jablan, ki potrebuje mnogo kalija, najbolj zdrava v ilovnati zemlji, ki že itak vsebuje mnogo kalija v sebi. Hruške, črešnje in češplje ne potrebujejo toliko kalija kakor jablan, zato pa ostajajo zdrave tudi na neilovnati zemlji. Kalijevo gnojilo se lahko trosi in podkopuje skupno z Thomasovo žindro ali superfosfatom v pozni jeseni.

Tudi apno vpliva kakor kalij v prvi vrsti na zdravje drevesa. Apna potrebuje v izdatnih množinah koščičasto sadje. Navadno zadostuje, ako se pognoji z apnom vsaka štiri leta oziroma vsakih pet let. Kot apneno gnojilo služi navadno živo apno, stolčeno v prah. Apna se rabi od 40—80—120 gr na vsak štirjaški meter. Čim težja je zemlja, tem več treba vzeti apna. Apno naj se s skrbnim in takojšnjim podkopavanjem zmeša precej dobro z zemljo. Zapomni si je pa treba, da se opravlja gnojenje z apnom le pri suhem vremenu in na popolnoma suh fleh, sicer bi se dosegel le nasproten uspeh.

Dušik pospešuje pred vsem raščo in po njeni moči naj se meri količina dušika. Tako je umljivo, da izhaja sadno drevo v letih, ko se mu gnoji s hlevskim gnojem, tudi brez gnojenja z dušikom. Če se pa ne gnoji s hlevskim gnojem, se mora dodati 30 do 40 gr amonijaka na vsak štirjaški meter. Od tega naj se polovica potrosi in zagrebe v februarju, polovica pa v maju ob času cvetenja.

Mesto amonijaka se lahko uporabljajo tudi druga dušičnata gnojila.

»E. F.«

MLEKARSTVO.

O nekaterih mlečnih napakah in o tem, kako se dajo odpraviti.

Včasih se pojavijo v mleku izredne prikazni, ki otežkočijo ali celo popolnoma onemogočijo njegovo uporabo. Te izredne prikazni ali napake izvirajo mnogokrat od krav, ki so bolne; v drugih slučajih zamore pa biti vzrok tem napakam krma, a razen tega tudi zunanji vplivi, kakor n. pr. vreme, nesnaga, pomanjkanje vode za hlajenje mleka i. t. d. Poglavitne napake mleka pa so sledeče: 1. Vodeno mleko, 2. vlečljivo ali sluzavo mleko, 3. rdeče mleko, 4. hitro gnijóče mleko, 5. mleko, ki se hitro zje ali sesiri in 6. modro ali plavo mleko.

Vodeno mleko vsebuje izredno veliko vode in razmeroma kaj malo suhih snovi. Takšno mleko je bistveno manj vredno kakor pa normalno mleko. Vzrok tej napaki so marsikdaj gotove notranje bolezni krave. Posebno rada se pojavi ta napaka v mleku, izvirajočem od ješčičnih ali sušičnih krav, a opazilo se je takšno mleko tudi pri kravah, ki rade zvržejo. To napako dobi mleko tudi takrat, ko se poklada kravam prav vodena klaja, če se jim poklada mnogo enostranskih krmil, kakor n. pr. repa, krmiska pesa, krompir i. d. e. Da se odpravi ta napaka iz mleka, je treba živinozdravniške pomoči, če izvira napaka iz bolezni. Ako pa je krivo tej napaki v mleku enostransko krmenje, je treba poskrbeti, da se bodo krmile krave s primerno klajo in mleko zgubi napako v kratkem ter dobi zopet pravilno sestavo.

Vlečljivo ali sluzavo mleko, ki se vleče kakor olje in katerega smetana se tudi tako vleče ter se ne da podelati z lepa v maslo. Maslo iz takšnega mleka je slabe kakovosti, a tudi masla se dobi iz njega malo. To napako provzroča delovanje gotovih glivic, a opazilo se je že

večkrat, da se ta napaka, če se je še zgubila, zopet povrne, kakor hitro se začenejo krave na pašo na kak gotov del pašnika. Kakor hitro pa so se pasle krave na kakšnem drugem mestu pašnika, izginila je ta napaka iz mleka. Če se oddaja takšno mleko v mlekarnico, okuži se v dotični mlekarnici lahko še drugo zdravo mleko. Radi tega mlekark ali sirar strogo paziti, da se ne zanesa ta napaka s kakšnim mlekom v mlekarnico. Če se je pa ta napaka zanesla po neprevidnosti v mlekarnico, naj se temeljito razkužijo vsi prostori, vsa oprava in posoda.

Rdeče mleko. Da ima mleko rdečo barvo, je vzrok temu v njem se nahajajoča majhna množina krvi, katere dospe v mleko radi prevelikega krvnega navala proti vimenu ali pa na ta način, da počí, ko se krava molze, kakšna majhna krvna žilica. Ako pride kri po prvi tu navedeni poti v mleko, potem je mleko skozinsko enakomerno rdeče, ako pa pride kri po drugi poti v mleko, se opazijo v mleku nekake krvne niži. Da se odpravi ta napaka, potrebna je živinozdravnikova pomoč, a naročiti je ob enem osebam, ki molzejo, naj s kravami lepo ravnajo.

Hitro gnijóče mleko ima že takoj na početku, ko se prične zjedati ali kisati, ob enem tudi okus po gnilobi. Ko se zjeda ali kipi, dobiva namreč ob enem duh po gnilih jajcih. Ta napaka se pojavlja v mleku le o vročih polelnih mesecih in sicer vselej le radi velike nemarnosti in nesnažnosti. Ako se ta napaka enkrat vgnezdi, potem se da težko odpraviti in če se že hoče odpraviti, uporabiti se morajo za to le prav močna razkužila, kakor n. pr. klorovo apno, ki se mora več dni zaporedoma dejati v dotične prostore. Razen tega je treba temeljito omiti tudi vso mlekarsko opravo in posodo z raztopino klorovega apna in nato seveda večkrat oplakniti z vrelo vodo.

Mleko, ki se hitro zje ali skisi in sicer že med molžo ali koj nato, ko se je vmolzlo. Razločevati pa je pri takšnem mleku dvoje in sicer: ali se zjeda radi mlečnokislih bakterij, radi česar se tvori v mleku mlečna kislina. Ako se zjeda mleko radi siriščnih bakterij, se ta vzrok ne da zlepa odpraviti, ako napaka slučajno sama ob sebi ne izgine. Lažje se dado zatreti mlečnokisle bakterije v mleku in sicer tem potem, da se mleko pravočasno močno ohladi in strogo pazi na snago. Nesnažnost je največkrat vzrok, da se mleko hitro zje ali skisa, ker okužujejo stari mlečni ostanki itd. sveže mleko. Pokaže se pa ta napaka lahko tudi radi prav velike poletne vročine, posebno pa o soparnem vremenu; v tem

slučaju je hitro in popolno ohlajenje mleka edino sredstvo.

Modro ali plavo mleko. Mleko postane modro ali plavo šele potem, ko se je skisilo, oziroma se ima skisiti. Počelkoma se zapazijo vrh smetane majhne pike modre barve, katere se vedno bolj širijo in širijo in pomodrijo končno vse mleko. Vzrok te napake je mnogokrat krma, v kateri se nahajajo neke posebne bakterije, ki proizvajajo modro barvilo. Menjava krme odstrani tudi tukaj, kakor pri sluzavem ali vlečljivem mleku, večkrat to napako. Te napake se mleko tudi lahko naleze. Če se pa ta napaka enkrat vgnezdí v kakih prostorih kakor v hlevu itd., potem se morajo ti prostori in vsa oprava do dobra razkužiti.

KMETIJSKI POUK.

Nove gospodarske knjige.

Vse naše čitatelje in naročnike opozarjamo, da izda to leto »Goriška Matica« dve gospodarski knjigi. Gospod Janko Furlan je spisal knjigo »O Danski in Dancih«. V tej knjigi boste lahko brali, kako napredna je Danska v gospodarstvu in zadružništvu. Ta država je v tem pogledu tako napredna, da služi za vzor vsem drugim državam. Zato mislimo, da bo vplivala spodbujevalno tudi na naše kmetovalce, katerim priporočamo, da pridno sezajo po nji ter jo z vso pozornostjo prečitajo. Druga knjiga izpod peresa našega najpridnejšega in najzvestejšega sotrudnika, gospoda agronoma Justa Ušaja, nosi naslov »Kmečko

branje«. Ta knjiga, ki bo opremljena z lepimi in nazornimi slikami, bo učila našega kmeta, kako naj gospodari v najrazličnejših gospodarskih panogah in bo jako mnogovrstne, pestre in poučljive vsebine. Nekaj poglavij v tej knjigi bo izšlo tudi v obliki razgovora med razumnikom in starokopitnežem. Ti razgovori gospodarske vsebine so pisani v živahnem in tu in tam šaljivem tonu tako, da bo to čtivo ugajalo tudi onim, ki gospodarskih naukov posebno radi ne čitajo. Zato priporočamo vsem onim kmetovalcem ki si niso teh knjig že prednaročili, da si jih kupijo v knjigarnah, kjer jih bodo že v oktobru dobili.

Uredništvo.

VRTNARSTVO.

Kako pozorè paradižniki?

Da se morajo paradižniki, ki v jeseni še niso dozoreli, pred nastopom nočnih mrazov odtrgati in pustiti, da pozore v

gorki sobi ali rastlinjaku, je znana stvar.

Manj znan bo skoraj gotovo način, ki je posebno v Italiji v navadi in po katerem se izderejo rastline z vsemi še nezozorelimi sadovi s koreninami vred in

se obesijo s korenino navzgor v kakem zračnem podstrešju, kjer seveda ni mraza. Posamezni grmiči se ne smejo dotikati. Na ta način dozorevajo polagoma vsi paradižniki drug za drugim.

Tudi drugačnega načina se poslužujejo v Italiji. Večje nezrele paradižnike zavijejo v volneno blago in jih postavijo z ovojem vred na solnčno okno. V kratkem času paradižniki, ki so bili še zeleni, pozore. Čeprav se malokdaj dogaja, da bi kak sad gnil, je vendar svetovati, naj se sadovi večkrat pregledajo. Tudi tu se ne smejo paradižniki dotikati. Kdor ima mnogo takih za pozoritev namenjenih paradižnikov, naj jih položi s pokrivačom jih odejo na primerne predale. Praktično je tudi, da se polože paradižniki v mnogih plasteh med oblance v zaboje. Tako se tudi paradižniki izvažajo iz Italije, Španije in tak način razpošiljanja se je vrlo dobro obnesel.

Vedno treba poudariti visoko vrednost paradižnikov za človeško zdravje. Paradižniki pospešujejo prebavo in se uporabljajo v gospodinjstvu bodisi sirovi, bodisi kuhani ali pečeni. Paradižniki bi se morali na različne načine konservirati in hraniti v posebnih posodah. Prej so se paradižniki uživali sirovi samo v južnih deželah, danes se pa jedo tudi v severnih krajih sirovi v solati.

»E. F.«

Peteršilj ali pasji peteršilj.

V peteršiljevih setvah se prikaže včasih prav strupena rastlina, katere povzroči pri človeku lahko smrt, ako jo zaužije; ta rastlina se zove pasji peteršilj. Od navadnega peteršilja pa se razlikuje v tem le: Peteršilj je dvoletna rastlina ter napravi prvo leto samo listje, a šele v drugem letu napravi trivoglato semensko steblo, pasji peteršilj pa napravi že v prvem letu okroglo steblo, katere je z neko višnjevo moko pokrito. Ako zapaziš torej v peteršiljevi setvi rastline, ki gredo že prvo leto v seme, si lahko gotov, da je to pasji peteršilj, zato ga kar izpuli in zavrzi. Peteršiljevo listje je svitlo in široko ter prijetno diši. Listi pasjega peteršilja so bolj temne barve, na spodnji strani so močno svetli in če jih med prsti zmečkaš, dado od sebe zopern duh, enak česnovemu. Na listih pasjega peteršilja, ki delajo kobulo, zapaziš tri dolge na eno stran navzdol viseče pokrivalne lističe, katerih ne najdeš pri nobeni drugi kobulnici. Vzlic tem razlikam med enim in drugim, se en peteršilj z drugim pogostoma zamenja, zato se priporoča, posebno onemu, ki ne zna dobro razločevati strupenega peteršilja od pravega, naj seje rajši kravžasti peteršilj, ker tega ni mogoče zamenjati s pasjim peteršiljem. Ta peteršilj pa nima tako močnega duha kakor navadni.

GOSPODARSKI KOLEDAR.

Oktober.

Poljedelstvo: Nadaljuj in tudi končaj s setvijo ozimin, ki jih sej v dobro pripravljeno in dovolj pognojeno zemljo. Imej pred očmi pregovor, ki pravi: »Karkršna setev, takšna žetev«. Da zamoriš snet in druge škodljive glivice, je zelo priporočljivo namakati žitno seme v uspulun-ovi raztopini. — Iz njiv se

spravlja zadnji krompir, dalje turšica, a da, repa, pesa, korenje, njivska koleraba in kapus. Pazi, da krompir dobro ohraniš. — Ob priliki spravljanja pridelkov ne zabi na semensko odbiranje. Odberi za seme najlepše in najbolj polne turšične klase, jih poveži in posuši skrbno na posebnem mestu. Za pridelovanje pesnega, repnega, korenjevega in kolerabnega semena od-

beri najboljše že na njivi, srednje debele in pravilno vzrasle rastline ali korenine, ki jim obreži listje tako, da ne raniš srca. Vse, za pridelovanje semena odbrane korenine ohrani čez zimo na suhem mestu v kleti, kjer jih potakni v pesek. Tudi za pridelovanje kapusovega semena odberi pravilno razvite rastline s srednje debelimi glavami. Vse odbrane kapusove rastline izruj s koreninami vred, jih shrani v kleti na suhem in zračnem kraju, da ne začnejo gniti. Da se kapusovim rastlinam ne posušijo v kleti korenine čez zimo, je najbolje, da jih posadiš v zemljo, ki si jo v ta namen nanesel v klet. — Prazna turšična stebila poreži v suhem vremenu, spravi jih v snope, ki jih razstavi in posuši izven njive. — Ob letošnjem zelo neugodnem pomladanskem obdelovanju je lahko vsakdo uvidel, kako pride prav za pomladansko setev, če je bila njiva že jeseni zorana. Vsakdo naj preorje že zdaj v jeseni vse njive, četudi jih poseje šele spomladi. Kjer je le mogoče, je orati globoko. Kmetovalci! Uporabljajte za oranje le železne pluge. Tehnično dovršeni in najbolj trpežni so Sackovi plugi, kakršne si lahko nabavite pri Kmetijskem društvu v Gorici in pri Kmetijski družbi v Trstu. O priliki jesenskega oranja spraviš lahko v zemljo tudi hlevski gnoj mesto spomladi.

Živinoreja: Ko začne ponoči zmrzovati in se pojavi slana, nehaj goniti živino na pašo, da se izogneš napenjanju in pri brejih živalih tudi zvrženju. Kakor paša, tako pojemljejo jeseni tudi zelena krmila za hlevsko krmljenje. Pri prehodu od zelenega na suho krmljenje postopaj z vso previdnostjo. Obvaruješ se s tem marsikatere nevšečnosti v hlevu.

Travništvo: S travnikov se spravlja še zadnja otava. Gnoji travnike le z dobro razkrojenim hlevskim gnojem. Mesto s hlevskim gnojem, ki ga lahko bolje izkoristiš za njivsko gnojenje, se priporoča gnojiti travnike bolj z gnojnico. V tej je pred vsem dušik, manj pa je v njej kalija in skoraj nič fosforne kisline. Da

ne bo gnojenje z gnojnico enostransko in pomanjkljivo, popolni to gnojenje tudi z umetnimi gnojili: s Thomasovo žlindro ali s superfosfatom in s kalijevo soljo. Z mahom poraščene travnike pobranaj najprej in pognoji jih šele po brananju in po odstranitvi mahu.

Vinogradništvo: Trgatev se končuje. Vinograd ostane prazen. Dobro je, ako se trte okopajo po trgatvi, ker se s tem uniči v zemlji mnogo škodljivcev, ki drugače pričnejo spomladi svoje uničevalno delo. Tudi se z okopavanjem razkroji hrana v zemlji, kar pospešuje rast. Konec oktobra naj se v suho cepljene trte zagrnejo prek cepljenega mesta: tako naj ostanejo do spomladi. Stari vinogradi se pričnejo gnojiti. Z obrezovanjem počakaj, da listje odpade. Pričneš lahko rigolanje za nove vinograde. Novih trt ne sadi takoj na prostor, kjer si izkopal opešane, slabe trte.

Sadjarstvo: V sadovnjaku zori pozno jesensko sadje. Pustimo ga na drevju, kakor dolgo dopuščajo vremenske prilike, da popolnoma dozori. Obirajmo sadje le v lepem vremenu in previdno, da ga ne obtolčemo, pazimo pa tudi na drevje, da ga ne poškodujemo. Kdor sadje otresa in klati, ni sadjar. Obrano sadje preberimo in spravimo v hladne in zračne prostore. Že vloženo sadje preberimo vsaj vsak teden in izločimo vse nagnite in nezdrave plodove. Črvido in bolno sadje pobirajmo sproti po vrhu. Zrelo in dobro zrežimo in posušimo, slabo, zlasti črvido, pokrmimo prašičem. Naj ne gnije odpadlo sadje po sadovnjakih. V njem se skriva nebroj živalskih in rastlinskih škodljivcev. Od srede oktobra začnemo zasajati mlado sadno drevje. Z delom nadaljujmo ob ugodnem vremenu še v novembru. Ko odpade listje, začnimo sadno drevje obrezovati in snažiti. Debla in veje pobelimo z apnenim beležem, kateremu dodamo lahko nekoliko bakrene galice. Deblom opašemo lepljive pasove. Pograbimo in sežgimo vse odpadke in listje, s tem uničimo mnogo različnih škodljivcev. — Po

možnosti okopljimo še enkrat drevesnico.

Cebelarstvo: Preglej svoje panje, ali imajo dovolj zaloge, ali so dovolj močni. Če so zaloge pičle, jih izpopolni, najbolje z medom; če so panji slabiči, združi jih, četudi ti pri tem srce poka, ko vidiš, da se število tvojih ljubljencev niža. Ne družij slabičev s slabiči. Bolje 10 zadostno založenih panjev, kakor 30 slabičev. Če imaš odvišnega medu, ne prodajaj vsega. Kaj bo, ako ti zmanjka spomladi, če bo vreme neugodno? Naj bo ta izkušnja v poduk vsem. Ne zabi na dobro uzimljenje, ki je tudi eden pogovjev za uspeh spomladi!

Vrtnarstvo: Na zelenjadnem vrtu dozoreva pozna zelenjad. V kletih in

zakopih uzimujemo korenje, peso, kole-rabo, ohrovt, endivijo itd. Spravljajmo le ob lepem vremenu in suho zelenjad, sicer nam bo gnila. Ob ugodnem vremenu in toplejših krajih ne hišimo z uzimovanjem. Čim delj ostane zelenjad zunaj, tem bolje je in tem manj se je pokvari. Za zimsko uporabo sadimo peteršilj, majaron, drobnjak i. dr. v zabojčke, ki jih pustimo čim delj na prostem. Vse prazne grede pognojimo s kompostom, straniščnim gnojem in pepelom ter jih globoko preštihajmo in pustimo v brazdah. Pospravimo z vrta fižolovke in razne opore ter jih spravimo pod streho. Iz toplih gred izmečimo prst in gnoj, da ga predela zima. V izpraznjene tople grede uzimimo endivijo, karfijole, ohrovt in drugo zelenjad.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI.

Št. 89. — K. M. v N. nam piše: Moji gospodinji se noče niti ob polefni vročini, niti pozimi storiti maslo v pinji. Kaj je temu vzrok?

Odgovor: Poleti prevelika toplota smetane, pozimi pa je smetana preveč mrzla. Poleti torej morate smetano ohladiti na 16 stop. C., pozimi pa morate smetano segreti na 18 stop. C. Te toplote so naprimernejše za delanje v pinji. Če se boste pri pinjenju držali navedene toplote, bo tudi maslo boljše kakovosti.

Št. 90. — Isli vprašuje: Ker se v časopisih toliko priporoča kmetovalcem, da si nabavimo posnemalnike, kjer ni mlekarne, sem se tudi jaz odločil, da si kupim posnemalnik. Po naši vasi hodi neki pošnik in ponuja posnemalnike »Diabolo«, naš list je pa zadnjič priporočal posnemalnike »Roth«. Ker ne vem, kateri od teh posnemalnikov so boljši in cenejši, vas prosim za nasvet, katerega naj kupim.

Odgovor: Oba posnemalnika so enake konstrukcije in zato bosta tudi oba enako vredna in dobra. Vprašajte torej pri obeh tvrdkah in kupite od one tvrdke, ki vam ga da ceneje.

Št. 91. — J. L. v Š. Katere vrste pšenice naj sejem in kdaj je po vašem mnenju najboljši čas za setev pšenice?

Odgovor: Na vaše vprašanje najdete odgovor v daljšem članku v tej številki.

Št. 92. — Z. D. v R. Imam kravo, kateri močno rastejo parklji in se ji zavijajo od spredaj navzgor. Radi tega krava le težko hodi. Kaj mi je storiti in ali ji smem sam odrezati parklje?

Odgovor: Najbolje je, da porežete parklje sami. Če je pa kovač v bližini, pokličite njega, ker kovač bo gotovo imel posebne škarje za to delo.

Št. 93. — F. B. v E. Neko lovsko društvo, ki ima v naši občini lov v naje-

mu, je razmnožilo v hostli, ki je v bližini mojega vinograda, fazane. Ta divjačina pa dela škodo v mojem vinogradu, ker zoblje grozdje. Za to vas vprašam, kaj mi je storiti in kaj smem storiti, da ne bom trpel škode.

Odgovor: Vi smete postaviti v vinograd stražila, smete odganjati fazane ali ne smete jih pobiti in niti ne zastrupiti s kako stvarjo. Najbolje je, da opozorite dotično lovsko društvo in dajte cenili prizadeto škodo, katero Vam mora lovsko društvo povrniti.

Šl. 94. — H. G. v Š. bi rad napravil malo mošta, ki bi ostal čez celo leto sladek. Za to nas vpraša, kako mora postopati z moštom, da ne bo prevrel in postal vino.

Odgovor: Da bo mošt ostal čez celo leto sladek, ga morate sterilizirati. To se pravi: s segrevanjem do 70 stop. C. pomorite vse kipelne glivice v njem. To seveda ne zadostuje še, ker bi se mošt, če bi ostal odprt ali kako drugače ostal dostopen glivicam, ponovno okužil s kipelnimi glivicami, katere bi potem povzročile pokopenje sladkorja v alkohol. Za to pa morate mošt segreti kar v zaprtih steklenicah, katere pa ne smejo biti popolnoma napolnjene z moštom. To segrevanje v zaprtih steklenicah napravite tako-le: Najpoprej operite zaželjeno število steklenic z vročo vodo in sodo. Nato jih napolnite s pravkar iztisnjenim moštom do pod grla. Ko ste to storili, zamašite dobro steklenice z zamaški od plufvine. Te zamaške povežite z vrstico, da jih mošt pri segrevanju ne bo mogel izgnati. Tako opremljene steklenice denite v večji lonec ali kotel, v kateri ste deli na dno malo slame ali kako krpo. Na to slamo postavite steklenice pokoncu in zlite v kotel mrzle vode, da bo segala do grla vsem steklenicam. Potem pokrite kotel ali lonec s pokrovom in

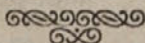
denite ga k ognju. Ko se je voda v njem segrela do 70 stop. C., ugasimo ogenj v štedilniku in pustimo lonec še kake pol ure na štedilniku. Ko se je potem voda ohladila, vzamemo steklenico iz vode in zalijemo zamaške z raztopljeno parafino. Sladek mošt lahko napravite tudi v sodu, ali zato morate imeti posebne priprave, o katerih je lansko leto pisal naš list.

Šl. 95. — I. P. v P. vpraša: Kako naj zatiram plevel, ki ga tu pri nas imenujejo žil, ker ta plevel zelo škoduje žitu?

Odgovor: Ker nam je beseda žil, s katerim označujete pri vas ene vrste plevel, neznana, Vam odgovorimo o zatiranju vseh plevelov na splošno. Proti plevelom pomagajo sledeča sredstva: 1) Večkratno in smotreno menjanje pridelkov na njivah, tako zvano kolobarenje. 2) Selev čistega semena. 3) Ne krmite živine nikdar s plevelom, ki je šel v seme! 4) Ne lučajte plevela nikdar na gnojnišče, vedno le na kompost, katerega ne smete prej kakor po preteku dveh let uporabiti za gnojenje! 5) Plejte žito!

Šl. 96. — M. C. v K. si bi rad nabavil bergamaške ovce, o katerih je naš list pisal. Ker pa ne ve, kje bi se te bergamaške ovce dobile, nas vpraša, kje jih je dobiti.

Odgovor: Obrnite se na ono kmetijsko potovalno šolo, kateri pripada vaš kraj, ker mi vemo, da je pred nekaj leti goriški kmetijski potovalni urad posredoval nekačim kmetovalcem pri nakupu teh ovac iz bergamaške pokrajine, kjer je ta ovca doma. Pred leti vemo, da je bilo uvoženih nekaj teh ovac iz bergamaške pokrajine v idrijski okraj. Sam predsednik živinorejske zadruge gosp. Štefan pl. Premerstein, veleposestnik v Ljubevču pri Idriji, mislimo, da jih ima še. Obrnite se mogoče pismeno nanj.

GOSPODARSKI DROBIŽ.

Lesni ogelj in jajčje lupine za kokoši.

Če imajo kokoši grižo, ustavi se ta najlaže, ako se primeša mehki krmni in sicer če jo je malo 1, če jo je pa več, 2 žlici v prah stolčnega lesnega oglja. Sicer pa se ni treba strogo držati prej navedene mere oglja, kajti če ga je več ali manj, to ne škoduje.

Zmeša se lahko tudi večja množina ogljenega prahu s stolčeno staro malto in predloži kuram, da to zmes poljubno žro. Tako zmes žro kure prav rade, tudi če niso bolne. Če se poklada zdravim kuram lesni ogelj, prepreči se, da se jih griža ne položi. Marsikateri kurjerejec še dandanes ne ve, kako velikega pomena so jajčje lupine v kurjereji. Zdrobljene jajčje lupine, so posebno za mlade kure izvrstna hrana, ker vsebujejo mnogo apna in fosforovih soli. Jajčje lupine so v stanu nadomesiti za kokoši neobhodno potrebno fosforovo-kislino apno. Kuram, ki nesejo jajca z mehko lupino ali celo brez nje, bi se moralo pokladati v glavnem mnogo jajčjih lupin.

—:—

Konzerva iz paradižnik'kov.

V to svrhu naj se paradižniki najprej z vodo umijejo, potem naj se pustijo, da se osuše in nato naj se denejo v kak čist kotel, kjer se zmaste. Kotel se potem obesi nad ogenj in zmečkani paradižniki naj se kuhajo tako dolgo, da se vkuhajo do ene tretjine prvotne množine. Ko so se tako skuhal, naj se prekucnejo iz kotla v kako drugo posodo in naj se pustijo, da se ohladijo. Ko so se ohladili, naj se prepasirajo skozi kako sito ter naj se dene oni močnik v steklenice. Steklenice pa se ne smejo preveč napolniti, ampak napolnijo naj se tako, da ostane, ko se zamaše, med zamaškom in močnikom ali konservo nekoliko praznega pro-

stora. Ko je vse spravljeno v steklenice, naj se vzame kak kotel, dene najpoprej na dno istega nekoliko sena ali slame, naj se postavijo v kotel steklenice pokončno druga poleg druge in naj se naliže slednjič v kotel nekoliko vode. Ko voda zavre, naj se pustijo steklenice v vreli vodi kake pol ure, nakar se vzamejo iz kotla in se trdno zamaše. Za izprešanje paradižnikov se dobijo dandanes v kupčiji nalašč za to napravljene sfiskalnice, ki ne stanejo mnogo in gre delo z njimi hitro izpod rok.

—:—

Da ne bo krompir prezgodaj kalil.

ga je treba hraniti v kolikor mogoče hladnem prostoru in ne v visokih plasteh, marveč razgrnjeno. V nasprotnem slučaju bi se krompir preveč segrel, kajti tudi krompirjevi gomolji dihajo, kakor diha vsako živo bitje. Tudi tema provzročja, da krompir bolj naglo kali, zato so svetli prostori boljši od temnih. Če bi začel krompir poganjati, se mora zato spraviti na svetlo. V svetlobi se nepravi vsaj manjša kal. Ako hočemo imefi krompir zgodaj, se lahko zasadi kar s to kaljo, ki je deloma ozelenela. Dolge, bele kali pa niso mnogo vredne. Krompirja, ki ima take kali, ne rabimo za seme, ker so izčrpale te kali iz gomolja že preveč redilnih snovi.

—:—

Da se krava laže oteleti.

priporočajo nekateri, naj se ji daje skozi kake tri tedne, preden se ima oteletiti, z močno krmo vred po nekoliko pesti kuhane lanenega semena. Razen tega laneno seme porod olajša ter pospešuje ob enem tudi mlečnost, zato se priporoča, naj se poklada breji živini že radi tega, da bo imela več mleka.

Vkuha lanenega semena koristi čestokrat pri raznih živalskih boleznih tako n. pr. pri živini, ki je zabasana, ali zaprla, ali pa če ima kakšno vnetje. Ako se krava po porodu ne more otrebati, zaostluje, ako se ji da vsak dan trikrat po 1 l vkuhe lanenega semena, in otrebi se v kratkem. Če se poklada živini vkuha lanenega semena, zaostane posteljica redko kdaj.

—:—

Pepel dober gnoj breskvam.

Če pognojiš breskvam z lesnim pepelom, jim to jako hasne in pospeši celo okusnost sadu. Posameznemu drevesu pa ne daj več nego 1 liter lesnega pepela in gnoji s tem v pozni jeseni ali pa pozimi. Ne gnoji pa redno vsako leto s pepelom, ampak eno leto da, drugo zo- pet ne itd.

—:—

Deset zapovedi, katerih se drži, ko kupuješ sadno drevje!

Kadar kupuješ sadna drevesa, se drži naslednjih pravil: 1. Kupi le taka drevesa, ki niso bila po cepljenju pri fleh nad šest let v drevesnici, ker drugače so ostarela. 2. Glej, da bodo imela drevesa meter nad zemljo v obsegu vsaj šest do osem centimetrov. 3. Da bodo mogla nositi vrh ali krono, naj se deblo primerno zožuje in naj bo pri fleh vsaj za tretjino debelejšje nego tam, kjer prehaja v vrhe. 4. Lubad naj bo gladek in zdrav. 5. Deblo naj bo ravno. 6. Drevesa naj imajo dovolj korenin, in sicer najmanj štiri do šest stranskih, ki se morajo raztezati na vse strani in morajo imeti mnogo sesalk. 7. Vrh naj ima štiri, kvečjemu šest mladik, ki morajo biti razdeljene enakomerno na vse

strani. 8. Glej, da izbereš vrste, katerim se bo zemlja in podnebje prilagalo. 9. Glej, da bo vrsta sadja taka, kakršno rabiš za svoje razmere. 10. Ne kupuj nikdar sadnih dreves na trgu, ker ne moreš vedeti, kaj kupiš, ampak kupi vselej v zanesljivi drevesnici.

—:—

Kdaj naj se spravi zelena pod streho?

S pospravljanjem zelene naj se prične, kakor hitro se upognejo zunanji listi k tlom. Izkopljejo naj se rastline z lopafo, korenin držeča se zemlja naj se odstrani, odstranijo naj se pa tudi spodnji listi in stranske korenine. Pustijo naj se le notranji listi ali tako zvano srce, kajti, če se to odstrani, začne koren gniti. Tako očiščene rastline naj se nato dado v vlažen pesek v kaki klefi.

—:—

Koristen nasvet nabiralcem gob.

Pri nabiranju gob je edino pravilno, da se gobe odrežejo in ne iztržejo iz tal. Z odrezanjem gob se ohrani podgobje, iz katerega se razvijejo nove gobe, popolnoma nedotaknjeno in zdravo, kar se pri trganju gob ne more reči. Radi tega pa izrastejo na mestu, kjer se je goba odrezala, kmalu druge gobe. Zato nabiralci gob, upoštevajte to navodilo!

„Naš panj“

opis in praktičen navod, kako naj čebelarimo v njem. - Knjigo mora imeti vsak napreden čebelar. Razpošilja jo tvrdka

Žnideršič & C.o - Villa del Nevoso
za Lit. 14.— franko.